

Takt skifte

I omstillingen
av Norge

Taktskifte i omstillingen av Norge

Norge har satt seg ambisiøse klimamål, men ligger ikke an til å nå dem.

Gapet mellom mål og handling øker, og mens klimadebatten blir stadig mer kompleks og polarisert, er den viktigere enn noen gang.

Skift har vært en pådriver for grønn omstilling i over ti år, men skal omstillingen bli både mulig og lønnsom, må de politiske rammevilkårene gi retning og forutsigbarhet.

Mens bedrifter investerer, setter egne mål og omstiller seg for fremtiden, mangler vi en nasjonal plan som samler mål, virkemidler og investeringer bak en felles retning. Det handler om tydelige klimamål, stabile CO₂-priser, og tilgang på kapital, teknologi og infrastruktur. Det handler om en plan som viser vei, og en fortelling som folk kan tro på.

Vi trenger en fortelling som gir mening, en plan som gir retning – og et taktskifte som gir kraft til gjennomføringen.

I denne gap-analysen belyses driverne, barrierene og hva som må til for et taktskifte i norsk omstilling.

Næringslivet har tatt første steg. Nå må vi få opp takten - sammen!

God lesning!

Cecilia Flatum,
administrerende direktør

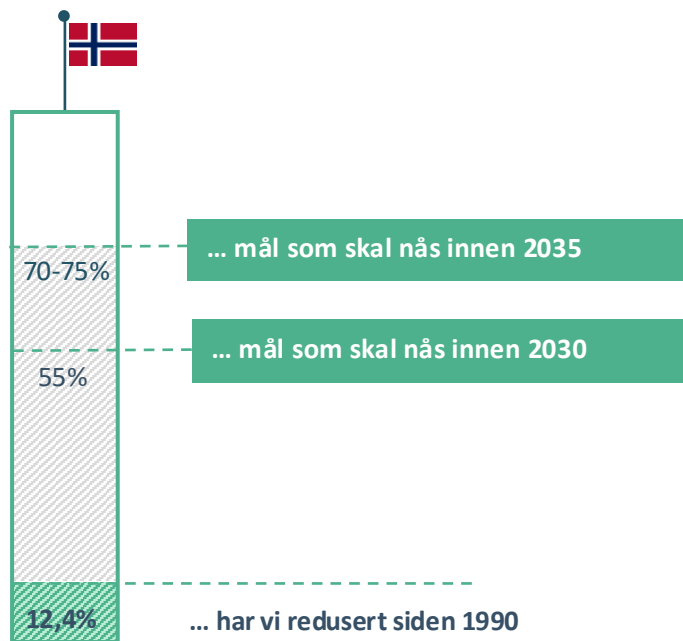
Deloitte.

Bjørn K. Haugland,
administrerende direktør

Skift Næringslivets
klimaledere

Norges klimamål - krever økt samspill for å lykkes

Norske mål for utslippskutt

- Norge har meldt inn sitt nye klimamål for 2035 under Parisavtalen. Målet er å redusere klimagassutslippene med minst **70–75 %** sammenlignet med 1990.
- Foreløpig har vi kun redusert utslippene med **12,4 % siden 1990**, og i dette tempoet vil vi først nå målene om utslippskutt for 2030 tidligst i 2035, ifølge Klimakontrollen.
- Over **80 prosent** av Norges klimagassutslipp kommer fra transport, industri og produksjon av olje og gass.
- En del av utslippskuttene kan oppfylles gjennom kvotekjøp, men det gjør det mer krevende for næringslivet å styre og investere målrettet i klimaomstilling.
- Næringslivet har kapasitet, kapital og innovasjon til å bidra, men det krever forutsigbare rammevilkår og tillit til at klimamålene faktisk nås.

Skal vi nå utslippsmålene, er et godt samspill mellom myndigheter og næringsliv helt avgjørende

Analysen er delt i fem kapitler som belyser styring, motivasjon og barrierer

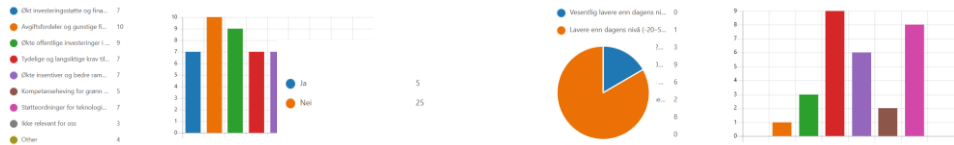
Denne gapanalysen kartlegger avstanden mellom dagens situasjon og hva som må til for å sikre nødvendig klimaomstilling. Målet er å tydeliggjøre hva både myndigheter og næringsliv må bidra med, og hvor det finnes potensial for bedre samarbeid og økt takt.

Kapittel 1	Hvordan styres norsk klimaomstilling, og hva kan vi lære av Norden?	<i>Ser på klimaplaner og styringsverktøy i Norge, sammenlignet med Sverige, Danmark og Finland.</i>
Kapittel 2	Hva driver næringslivets klimaomstilling?	<i>Ser på status på utvikling av omstillingsplaner i og utenfor Skift-nettverket.</i>
Kapittel 3	Hva er en klimaomstillingsplan og hvor langt har næringslivet kommet?	<i>Ser på bedriftenes motivasjon for klimaomstilling</i>
Kapittel 4	Fra plan til handling: Hva hindrer næringslivets klimatiltak?	<i>Ser på hvilke tiltak næringslivet gjennomfører – og hvilke barrierer de møter.</i>
Kapittel 5	Hvordan øke omstillingstakten? Næringslivet peker på 5 konkrete behov	<i>Peker på rammebetingelser og hva myndighetene bør prioritere for å tilrettelegge for planlagt klimaomstilling</i>

Vi bygger på innsikt fra Skift-medlemmer og omstillingsplaner fra næringslivet

Fra Skift-nettverket:

- Brede undersøkelser fra medlemmene våre i SpareBank 1 alliansen, PwC og Deloitte
- Medlemsundersøkelse
 - 31 respondenter av 69 medlemmer
 - 28 bedrifter, 3 offentlige virksomheter
 - 45 spørsmål; Fritekstsvar, flervalg og ja/nei Fordelt på kategoriene - Energi og industri, Transport og mobilitet, Bygg, anlegg og eiendom, Landbruk, matproduksjon og arealbruk, Sirkulærøkonomi og bedre ressursbruk, Investering og finans.

Bærekraftsrapporter og omstillingsplaner fra næringslivet

- Bærekraftsrapportene til Norges 50 største selskaper
- Omstillingsplanene til Norges 12 største selskaper
- Omstillingsplanene til Norges 10 største banker
- Omstillingsplaner til 13 medlemmer

1. Hvordan styres norsk klimaomstilling, og hva kan vi lære av Norden?

Kapittel 1: Introduksjon

Norge har satt seg ambisiøse klimamål, men for å lykkes kreves mer enn ambisjoner. Effektiv styring, klare planer og grundig oppfølging er avgjørende.

I dette kapittelet ser vi nærmere på hvilke nasjonale styringsdokumenter som ligger til grunn for klimaomstillingen, hvilke svakheter som er pekt på i gjennomføringen, og hvordan Norge står i sammenligning med våre nordiske naboer.

Analysen bygger på offentlige styringsdokumenter, supplert med sammenlignende data fra Norden.

1. Hvordan styres norsk klimaomstilling, og hva kan vi lære av Norden?

Slik styres Norges klimaomstilling – sentrale dokumenter

Norge har flere rammeverk og krav for å følge opp klimamålene og rapportere på utviklingen, både nasjonalt og i tråd med internasjonale forpliktelser.

Tre nasjonale dokumenter er spesielt sentrale for styring og oppfølging av klimaomstillingen:

1. National Energy and Climate Plans (NECP)¹

Strategiske planer som alle EU-land, og Norge gjennom EØS, lager for å vise hvordan de når klimamålene for 2030 og 2050. Planene dekker tiårsperioder, oppdateres hvert femte år i tråd med Parisavtalen, og rapporteres årlig til EU.

2. Regjeringens klimastatus og –plan (Grønn bok)

Årlig statusrapport hjemlet i klimaloven, lagt frem som vedlegg til Klima- og miljødepartementets budsjett. Viser utvikling i utslipp, gjennomførte tiltak og effekter, og gir en oppdatert vurdering av fremdriften mot 2030-målene.²

3. Klimamelding (Meld. St.)

Regjeringens helhetlige plan for norsk klimapolitikk, som legges frem for Stortinget. Den beskriver status, mål og strategier for utslippskutt og internasjonale forpliktelser, og oppdateres med jevne mellomrom. Den siste meldingen setter et nytt mål om å redusere utslippene med 70–75 % fra 1990-nivå innen 2035.²

1. National Energy and Climate Plan

3. Klimamelding

2. Regjeringens klimastatus og –plan (Grønn bok)

Riksrevisjonen: Norge har store utfordringer i gjennomføring av klimapolitikk

Selv om Norge har ambisiøse klimamål og flere styringsverktøy, peker Riksrevisjonen på store utfordringer i gjennomføringen. Mange mål følges ikke opp med tydelige planer, ansvar eller resultater.

Riksrevisjonen avdekker flere svakheter:

- Det mangler en tidsplan og angivelse av ansvarlige departementer, noe som kan hindre fremdriften i viktige prosesser.
- Klimamålene er vagt formulert uten tydelige føringer.
- Det er etablert et system for styring og samordning, men den reelle samordningen er fortsatt svak. Departementene har ikke klart å tilpasse styringen til klimautfordringene. Selv med regelmessig dialog på høyt nivå, mangler de felles strategier og planer.
- Riksrevisjonen mener rapporteringen (i Grønn bok) ikke gir tilstrekkelig informasjon om fremdriften og om hvordan Norge skal nå klimamålene. Den gir begrenset informasjon blant annet om usikkerhet, planlagt politikk og statsbudsjettets klimaeffekter.
- Norge legger stor vekt på å bruke klimakvoter for å nå målene, men uten en god vurdering av kostnader eller tilgangen på utslippsenheter, skogkreditter og kvoter i utlandet fremover.

¹Riksrevisjonen, Dokument 3:15 (2023-2024)

1. Hvordan styres norsk klimaomstilling, og hva kan vi lære av Norden?

Norge henger etter Norden – minst klimakutt, lavest ambisjonsnivå og svakere samarbeid med næringslivet

Land	Reduserte utslipp	Klimamål for 2030	Klimamål for 2035-2040	Klimamål for 2050	Status på sektorspesifikk veikart og samarbeid med næringslivet
Norge	12,4% siden 1990 ¹	Minst 55% reduksjon	70-75% reduksjon innen 2035	90-95% reduksjon	Regjeringen lanserte <i>Veikart 2.0: Grønt Industrieløft</i> i 2022 for å utvikle nye næringer. Og har i samarbeid med næringslivet inngått 3 klimapartnerskap innenfor: prosessindustrien, maritim næring og byggenæringen. Regjeringen inngikk også i 2019 en intensjonsavtale med jordbruket.
Sverige	37% siden 1990 ²	Minst 63% kutt i ikke- kvotepliktig sektor	75% reduksjon innen 2040, og netto null innen 2045	Netto-null	Gjennom <i>Fossilfritt Sverige</i> har regjeringen, i samarbeid med næringslivet, utviklet klimaveikart for 22 bransjer som beskriver mål, tiltak og utfordringer.
Danmark	46% siden 1990 ³	70% reduksjon	90% reduksjon innen 2040	Netto-null	Regjeringen har etablert 14 klimapartnerskap som dekker hele økonomien for å utvikle og implementere tiltak som kan redusere klimagassutslipp og fremme grønn omstilling.
Finland	46% siden 1990 ⁴	60% reduksjon	Klimanøytralt i 2035	95% reduksjon	Myndighetene utviklet i 2019-2021 i samarbeid med næringslivet 13 sektorspesifikke lavutslippsveikart, med mål om å informere om tiltak og skape engasjement innen sektorer, samt å støtte politiske beslutninger.

¹ Statistisk sentralbyrå, 2025: Utslipp til luft

² Forskning.no, 2024: Er Norge en klimasinke sammenlignet med Sverige og Danmark?

³ Danmarks Statistik, 2025: Udledninger af drivhusgasser

⁴ State Treasury, Republic of Finland, 2025: Energy Transition

1. Hvordan styres norsk klimaomstilling, og hva kan vi lære av Norden?

Norge har i tillegg svakere styringssystem enn Norden

Våre nordiske naboer har i større grad innført nasjonalt mål, satt opp uavhengige klimaråd samt definert det som en plikt å justere kursen dersom målene ikke nås.

Styringssystem	Norge	Sverige	Danmark	Finland
Er klimamålene forankret i lov?	✓	✓	✓	✓
Er det satt et eget mål for nasjonale utslippskutt?	✗	(✓) ³	✓	✓
Finnes uavhengig råd som regelmessig vurderer måloppnåelse? ¹	✗	✓	✓	✓
Er regjeringen pålagt å oppdaterte klimaplaner jevnlig?	✓	✓	✓	✓
Har regjeringen forpliktet seg til økt innsats hvis målene ikke nås? ²	✗	✓	✓	✓

2. Hva er en klimaomstillingsplan?

BØRSEN

Kapittel 2: Introduksjon

Norske virksomheter har startet arbeidet med å utvikle egne klimaomstillingsplaner som ikke bare fastsetter mål, men også konkretiserer hvordan de vil redusere utslipp, håndtere risiko og gripe nye muligheter

I dette kapittelet ser vi nærmere på hva en klimaomstillingsplan er, hvorfor den er et viktig verktøy, og hvor langt norske selskaper har kommet i utviklingen. Vi belyser også styrker og svakheter i dagens planer.

Analysen bygger på Skifts medlemsundersøkelse, supplert med eksterne studier av omstillingsplaner i norsk næringsliv.

2. Hva er en klimaomstillingsplan?

Utvikling av rapporteringskrav for næringslivet

1992. UNEP Financial Initiative

Under FNs miljøprogram promoterte en gruppe finansinstitusjoner integrasjon av miljøaspekter i sine tjenester.

2006. FN PRI

FN stadfestet seks frivillige prinsipper for bærekraftige investeringer.

2015. Parisavtalen

Internasjonal avtale om å begrense verdens temperaturstigning til godt under 2°C og helst til 1,5°C.

2018. Klimaloven

Stortinget lovfestet mål om utslippsreduksjon på 40 % (nå 55 %) innen 2030 og 80-95 % (nå 90-95 %) innen 2050, sammenlignet med 1990-nivå.

2008. Klimaforliket

Stortinget enig om 30 % utslippsreduksjon innen 2020, sammenlignet med 1990-nivå.

2019. EUs Green Deal

EU enig om en fremgangsplan for klimareguleringer, herunder målsetning om net-zero innen 2050 og minst 50 % utslippsreduksjon innen 2030 sammenlignet med 1990-nivå.

2019. FNs Global Compact Norge

FN lanserer 10 frivillige prinsipper innen menneskerettigheter, arbeidsliv, miljø og anti-korrupsjon for virksomheter og organisasjoner.

2022. ESRS

Ovenfor EU la European Financial Reporting Advisory Group frem det standardiserte rapporteringssystemet for bærekraft (ESRS).

2023. CSRD

EU satte i verk strengere krav til selskapers rapportering av deres påvirkning på miljø og samfunn.

2025. Omnibus

EU velger å lette på CSRD-kravene. Færre bedrifter skal rapportere, og kravene forenkles og utsettes.

2020. EU Taksonomien

EU enig om et klassifiseringssystem for bærekraftig økonomisk aktivitet. Systemet skal kanalisere kapital til lønnsomme bærekraftige aktiviteter.

2021. Glasgow Financial Alliance for Net Zero

Global koalisjon av finansinstitusjoner som i samarbeid med FN er enige om å nå net-zero innen 2050, og 50 % utslippsreduksjon innen 2030.

2022. Grønt industriløft

Regjeringen la frem sitt veikart med 100 tiltak for å styrke grønn industri i Norge.

Hva er en klimaomstillingsplan?

Hva er en klimaomstillingsplan?

En omstillingsplan for klima er **et styringsverktøy som bidrar til selskapets arbeid med dekarbonisering, risiko og samfunnsøkonomisk omstilling.**¹

Planleggingen er en helhetlig prosess som har til hensikt å transformere eksisterende eiendeler, drift og forretningsmodeller for å styrke robusthet og skape strategiske fortrinn i overgangen til en lavutslippøkonomi.

Det innebærer bl.a. å:

- Forankre klimaambisjoner i selskapets overordnede strategi
- Styre kapital- og ressursallokering
- Lage konkrete handlingsplaner for kortsiktige, mellomlangsigtede og langsiktige tiltak.

En god klimaomstillingsplan øker tillit blant kunder, tiltrekker arbeidstakere, styrker prosesser for regulatoriske endringer og kan gi økonomiske gevinster¹.

CSRD og klimaomstillingsplaner

Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) ble vedtatt i EU i desember 2022 og ble innlemmet i norsk lov sommeren 2024¹. Bærekraftsdirektivet pålegger større selskaper å rapportere vesentlig bærekraftsinformasjon, inkludert om de har en klimaomstillingsplan og detaljer om denne. CSRD har vært en sentral driver for økt utvikling av klimaomstillingsplaner blant norske virksomheter.

En klimaomstillingsplan bør besvare to sentrale spørsmål:

- Hvordan kan vi nå netto nullutslipp innen 2050?
- Hvordan skal vi sikre en robust forretningsmodellen i et lav- og et høyutslippsscenario?

De største selskapene leder an i utviklingen av klimaomstillingsplaner

Blant Norges 50 største selskaper, sier ...

54 %

at de har mål i tråd med Parisavtalen

30–40 %

at de har en omstillingsplan

Blant medlemmene i Skift, har ...

48 %

allerede formalisert en omstillingsplan

39 %

begynt arbeidet med å utarbeide en plan

13 %

foreløpig ingen plan

Blant Norges 10 største banker, har ...

100 %

implementert og/eller utviklet omfattende omstillingsplaner

Omstillingsplaner gir verdifull innsikt både til myndigheter og næringsliv

Deloitte sine erfaringer viser at omstillingsplaner er nyttige fordi de...

- Gir myndighetene innsikt i næringens konkrete dekarboniseringsmål og planlagte tiltak, slik at støtteordninger og reguleringer kan tilpasses faktiske behov.
- Avdekker barrierer og rammebetingelser som hindrer fremdrift, og gir grunnlag for målrettede politiske virkemidler for å fjerne flaskehalsen.
- Synliggjør forventede investeringsvolumer og tidsperspektiver, slik at myndigheter kan planlegge tilstrekkelig finansiell støtte og insentiver.
- Etablerer et felles datagrunnlag og rapporteringsformat, som skaper et felles språk og øker gjennomsiktigheten i dialogen mellom næringsliv og myndigheter.

“

Jo tydeligere og mer detaljerte klimaomstillingsplanene er, desto lettere kan myndighetene tilby målrettet støtte og tilpasse virkemidler som virkelig bidrar til at planene blir gjennomført. ”

Ander Magnus Løken,
Partner | Leder for klima- og
bærekraftstjenester

Omstillingsplanene peker på løsninger, men er ikke tydelige nok

Blant de 30–40 % av Norges 50 største selskaper som sier de har en omstillingsplan;

... oppgir **alle** konkrete dekarboniserings mål og tiltak. **88%** hevder målet er i tråd med Parisavtalens 1,5°-ambisjon

... har bare ca. **50%** informasjon rundt relevante investeringer knyttet til omstillingen

... oppgir **de fleste** at omstillingen og kostnadsbildet er preget av usikkerheter

Mange virksomheter påpeker gjennom sine omstillingsplaner behovet for riktige rammevilkår og mer forutsigbarhet, men svært **få** er spesifikke om akkurat hva som er nødvendig for en effektiv omstilling.

Tydligere behov, tydeligere rammer, raskere omstilling

“ For å lykkes med omstillingen til et lavutslippssamfunn, må næringslivet tydeliggjøre sine behov, og myndighetene må tilpasse rammevilkårene deretter. Først da oppnår vi reduserte klimagasser og økt konkurransekraft. ”

3. Hva driver næringslivets omstilling?

Kapittel 3: Introduksjon

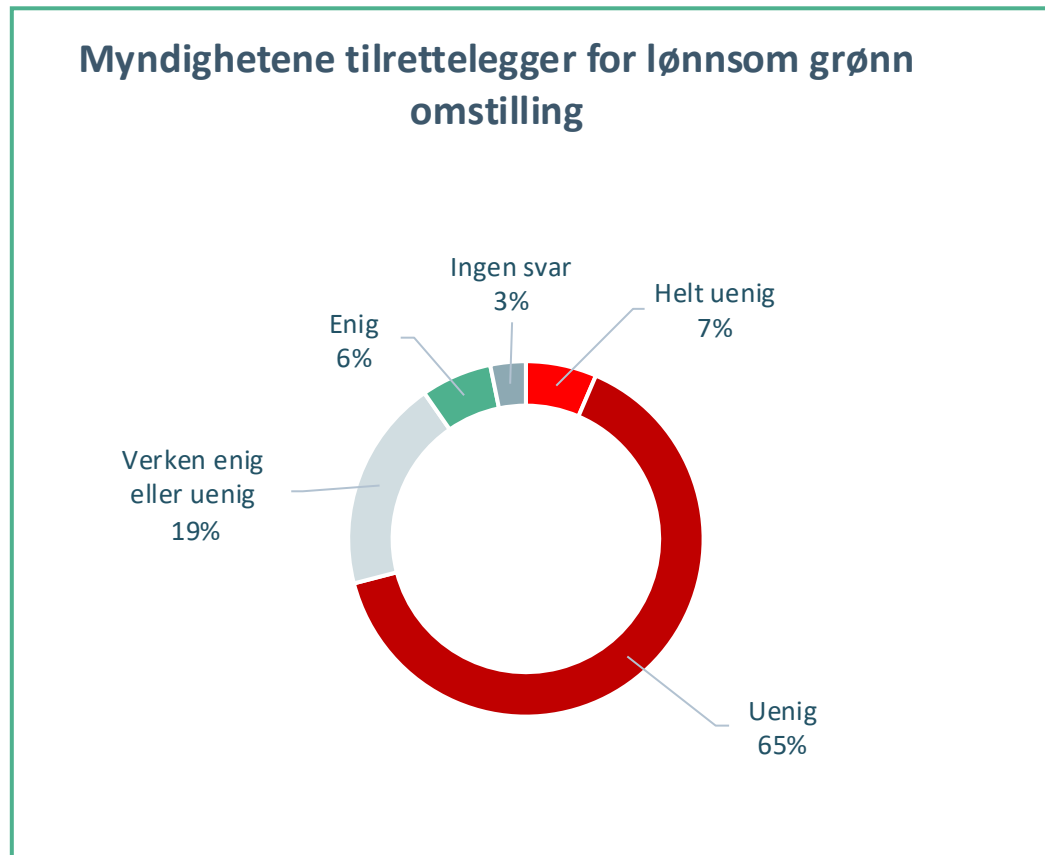
Næringslivets omstilling påvirkes av både indre drivkrefter og ytre rammevilkår. **I dette kapitlet ser vi på hva som motiverer bedriftene til å kutte utslipp og investere i grønne løsninger, og hvilke faktorer som oppleves som barrierer.**

Vi undersøker hvordan myndighetenes tilrettelegging vurderes, hvilken rolle marked, kunder og samfunnsansvar spiller, og hvordan forventninger til fremtidig karbonpris påvirker beslutninger. Funnene sammenlignes også med andre undersøkelser.

Analysen bygger på Skifts medlemsundersøkelse, supplert med eksterne studier gjennomført av PwC og SpareBank 1 SMN.

Næringslivet etterlyser bedre rammer for lønnsom grønn omstilling

Innsikt fra medlemsundersøkelsen viser at medlemmene i stor grad opplever at myndighetene ikke legger godt nok til rette for grønn omstilling

Kun **6 %** mener i dag at myndighetene **tilrettelegger godt** for lønnsom grønn omstilling

72 % mener myndighetene **ikke gjør nok** for å legge til rette for lønnsom grønn omstilling

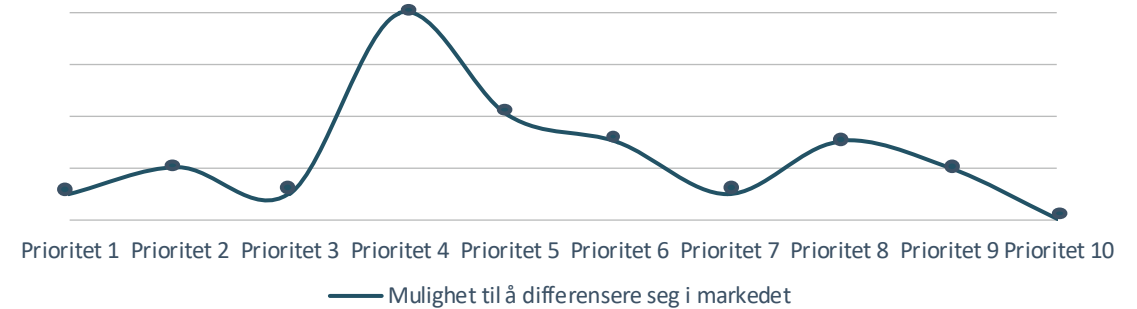
Kilde: Diagrammet er basert på Skift sin medlemsundersøkelse fra 2025, hvor ledere i medlemsbedrifter ble bedt om å ta stilling til påstanden «Myndighetene tilrettelegger for lønnsom grønn omstilling.»

Få ser klima som en vei til nye kunder og finansiering

3 %

Mener at **muligheten til å differensiere seg i markedet** er den viktigste driveren

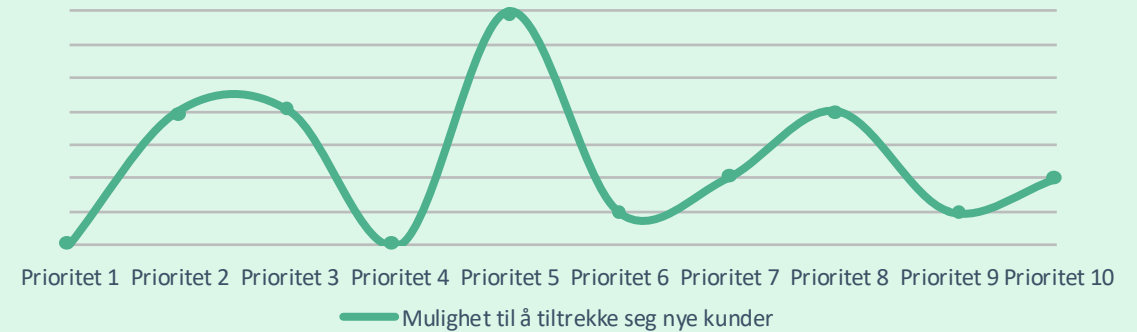
- Selv om få oppgir dette som topp-prioritet, viser grafen en topp ved prioritet 4. Dette tyder på at differensiering har betydning, men som en sekundær motivasjon.

0 %

Ser **muligheten for å tiltrekke seg nye kunder** som viktigste motivasjon

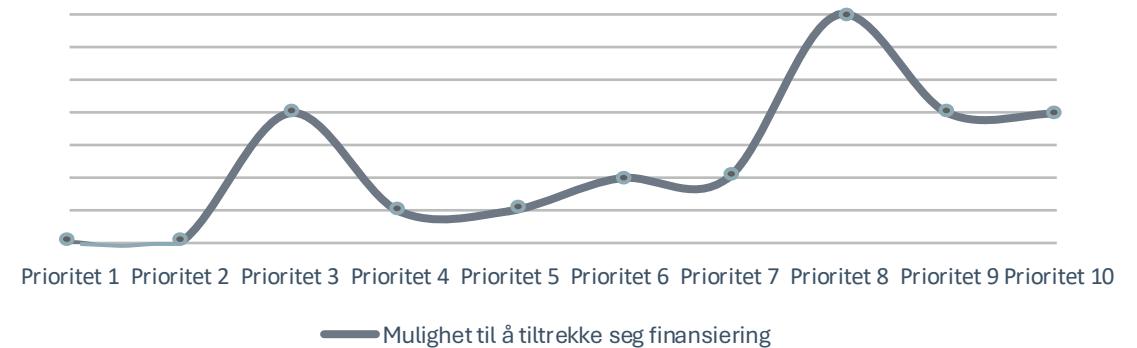
- Grafen viser stor variasjon i hvordan virksomhetene vurderer «muligheten til å tiltrekke seg nye kunder» som motivasjon. Dette kan variere basert på bransje og i hvilken grad kundene deres oppfatter klimaarbeid som relevant eller verdifullt.

0 %

Rangerer **mulighet for å tiltrekke seg finansiering** som den sterkeste motivatoren

- Grafen viser imidlertid en tydelig topp ved prioritet 8, noe som kan tyde på at koblingen mellom bærekraft og kapitaltilgang oppleves som uklar. Alternativt kan det bety at de økonomiske insentivene ikke er sterke nok.

Skift-nettverket motiveres av samfunnsansvar og krav utenfra

Å bidra til at samfunnet når klimamålene og krav fra myndighetene er de viktigste drivkreftene

> 30 %

Svarer at **å bidra til at samfunnet når klimamålene** er den viktigste motivasjonen for deres klimaarbeid

Dette er en av de sterkeste motivasjonsfaktorene og viser at mange virksomheter drives av indre motivasjon og ansvarfølelse for å bidra til klimamål gjennom egen innsats.

> 40 %

Av virksomheter peker på **eksterne krav** som den sterkeste drivkraften for klimaarbeidet

Særlig krav fra myndigheter, kunder og andre interessenter spiller en avgjørende rolle. Resultatene tyder på at mange virksomheter trenger ytre press og tydelige rammebetingelser for å prioritere klimaarbeid.

Størrelsen på boblene viser hvor viktige ulike motivasjonsfaktorer er for bedriftenes klimaarbeid

Uklare forventninger til fremtidig karbonpris i næringslivet

> 30%

har ingen formening eller mener avgiften vil forbli på dagens nivå eller lavere

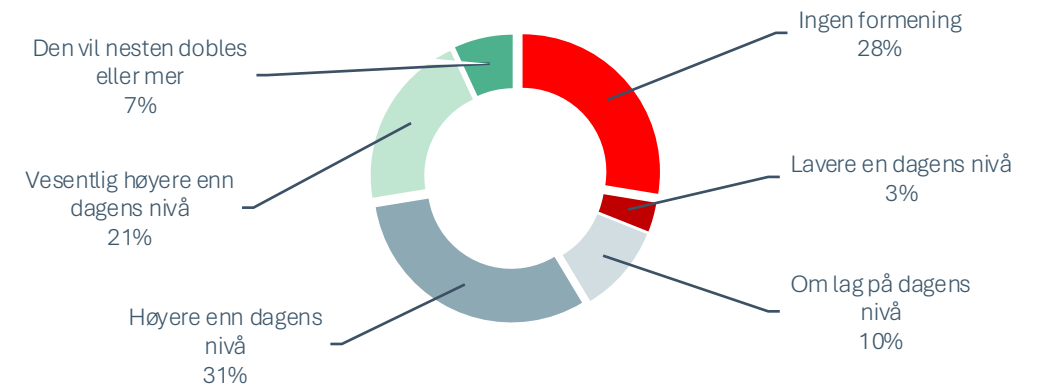
1 av 3

forventer at karbonavgiften vil øke 20-50%

Stor variasjon i oppfatning av avgiftens utvikling kan indikere betydelig usikkerhet og manglende informasjon blant næringslivet om fremtidige karbonpriser.

- For ikke-kvotepiktige utslipp har myndighetene kommunisert at CO₂-avgiften skal opp til **2000 kr/t** (2020-kroner) i 2030. I 2025 tilsvarer dette **2400 kr/t** og med 2.5% inflasjon de kommende årene vil det bli **2715 kr/t** i 2030. Dette er **93%** nominell økning fra 2025-satsen på 1405 kr/t.
- Virksomheter som forventer høyere CO₂-pris, rapporterer at prissignalet allerede påvirker investeringsvalg og strategi.
- De som tror prisen vil forbli lav, vurderer karbonprising som mindre relevant i beslutningsprosesser.

Hvordan tror du CO₂-avgiften i Norge vil utvikle seg nominelt fram mot 2030?

To andre undersøkelser viser lignende drivkrefter i klimaarbeidet

Bærekraftsundersøkelsen 2025, Sparebank 1

SpareBank 1 har undersøkt hvordan kommuner og små og mellomstore bedrifter jobber med bærekraft i dag. I undersøkelsen fremgår det at lønnsomhet og økonomi er den klart største barrieren for grønn omstilling i næringslivet.

Sentrale funn er:

- **Klimakrav fra myndigheter** er en viktig driver for klimaarbeid.
- Konkurransen fra markedet og tilgang til finansiering oppgis av **få** som viktige drivere.
- **Etterspørsel fra kunder** fremstår som den viktigste driveren for grønn omstilling.

Analysen er basert på data samlet inn i perioden februar til april 2025.

Innsikt fra 100 norske selskaper, PwC

PwC har i 2025 analysert **de første 100 CSRD-rapportene** for å få innsikt i implementeringen av EU's Corporate Sustainability Reporting Directive. Undersøkelsen viser at CSRD har hatt en positiv effekt på omstillingsarbeidet i Norge.

Sentrale funn er:

- **Regulatoriske krav** er den viktigste drivkraften bak bærekraftsarbeidet.
- **Konkurransen** og ønsket om å være konkurransedyktig er også viktige faktorer.
- **Eiere, investorer, banker og ledelse/styret** anses som viktigere interessenter enn kundene i bærekraftsarbeidet.

4. Fra plan til handling:

Hva hindrer næringslivets klimaatiltak?

Kapittel 4: Introduksjon

Norske virksomheter setter ambisiøse klimamål, men møter krevende barrierer i gjennomføringen. **Dette kapitlet ser nærmere på hva som hemmer framdriften i praksis.**

Vi ser nærmere på tiltak og barrierer innen fem sentrale områder: energi, transport, bygg, sirkulærøkonomi og finans. For hvert område presenterer vi både innsikt fra Skifts medlemsundersøkelse og innspill fra de relevante klimaskiftene i Skift-nettverket.

Analysen bygger på Skifts medlemsundersøkelse.

Energi og industri: Uforutsigbarhet og høye kostnader hindrer energiomstilling

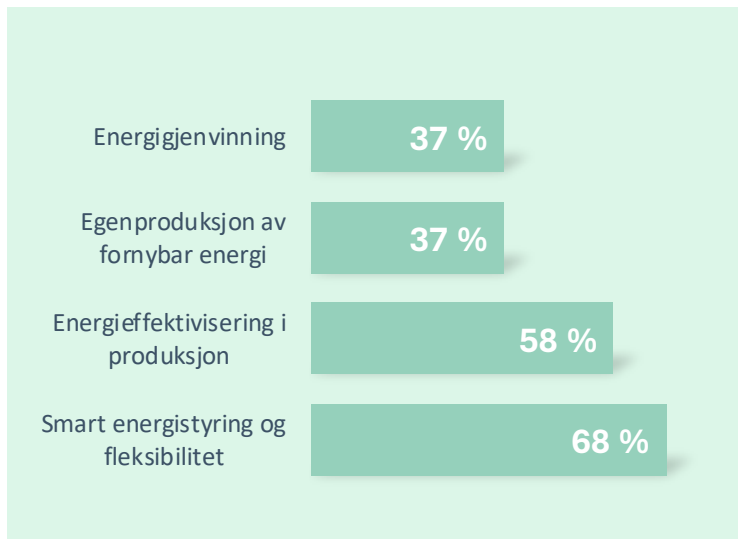
Mange bedrifter ønsker **smarte energiløsninger, effektivisering og egen fornybar energi**.

Men de møter **høye kostnader, uforutsigbare støtteordninger og begrenset teknologitilgang**.

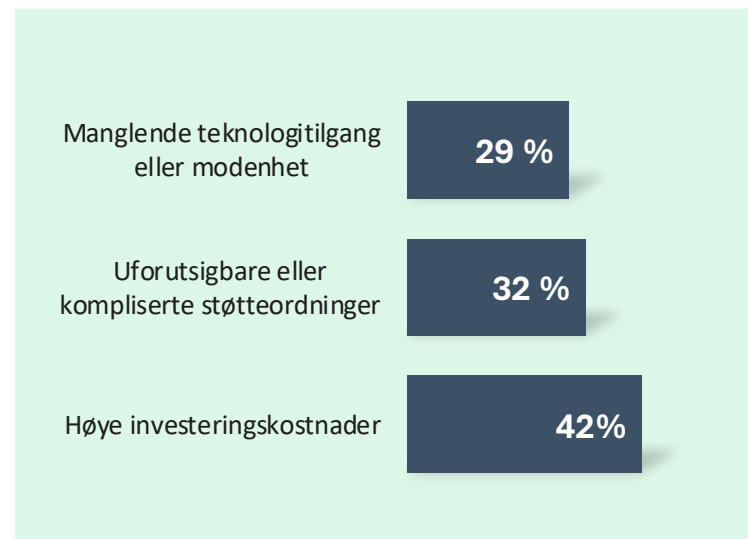
Kombinert med usikkerhet rundt saksbehandling og energipriser øker dette risikoen og bremser investeringene i omstilling.

Eksempler fra spørreundersøkelsen

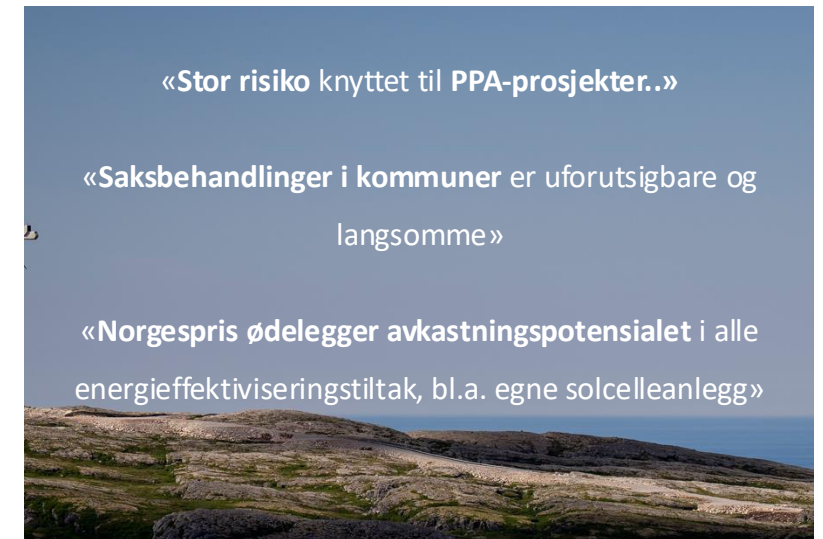
Næringslivet igangsetter eller planlegger:

... men opplever barrierer som:

Selskapsspesifikke behov og barrierer:

Transport og mobilitet: Selskaper vil elektrifisere, men støter på høye kostnader og flaskehalsar i ladeinfrastruktur

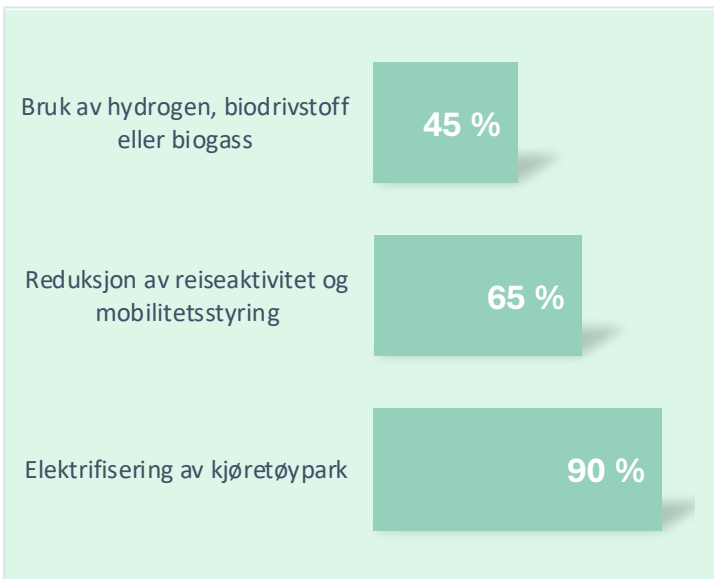
Mange bedrifter ønsker å **elektrifisere kjøretøyparker**, **reduere reiseaktivitet** og bruke **alternative drivstoff** som hydrogen og biogass.

Høye kostnader, mangelfull lade- og fyllinfrastruktur og **fravær av helhetlige biogassordninger** bremser utviklingen.

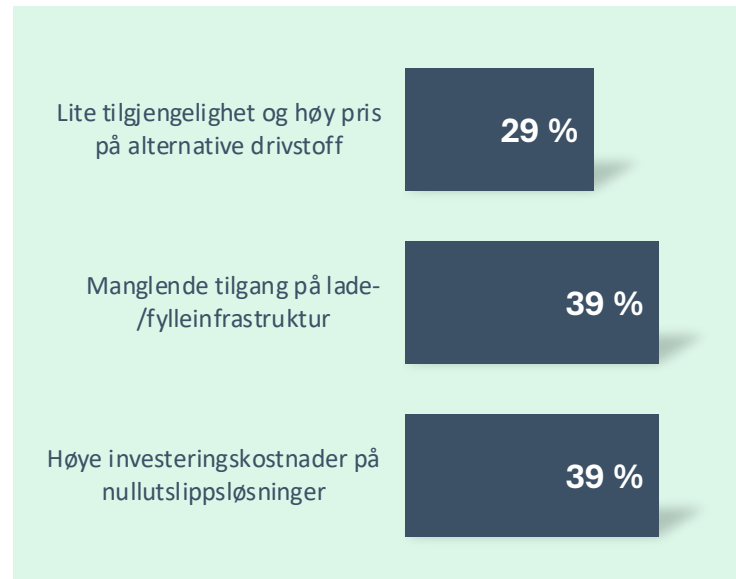
Dermed taper nullutslippssløsninger konkurransen, selv om teknologien er tilgjengelig og viljen til stede.

Eksempler fra spørreundersøkelsen

Næringslivet igangsetter eller planlegger:

... men opplever barrierer som:

Selskapsspesifikke behov og barrierer:

«Vi trenger **helhetlige ordninger for biogass** for å få industrielle løsninger som ønsket satsningsområde fra myndighetene»

«**Større utbygging av kollektivtilbud** for å bruke i sine tjenestereiser»

«Man tilbyr nå ofte **fossile busser** fordi elektriske busser er for dyre for å vinne anbud»

4. Fra plan til handling : Hva hindrer næringslivets klimatiltak?

Bygg og eiendom: Byggsektoren vil kutte utslipp, men bremses av uklare krav og lite handlingsrom

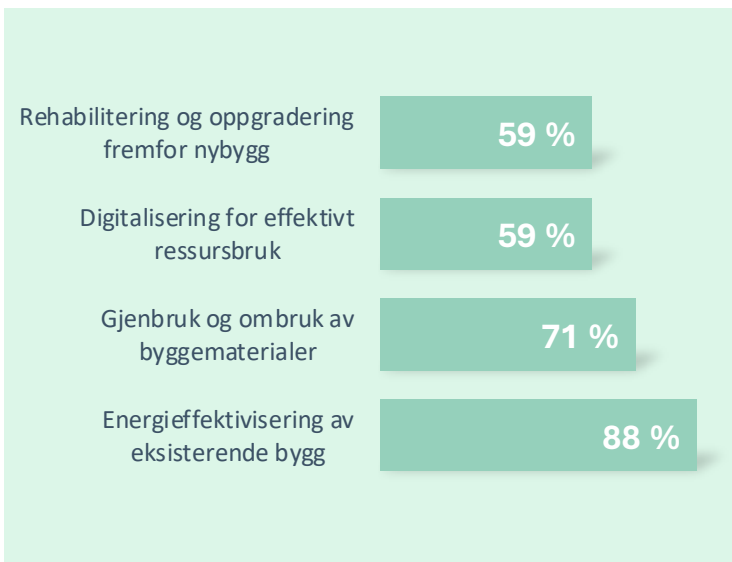
Næringslivet vil kutte utslipp fra bygg gjennom **energieffektivisering, gjenbruk og digitalisering**.

Likevel bremses utviklingen av **uklare regler, lite handlingsrom og manglende klimakrav** i offentlige anskaffelser.

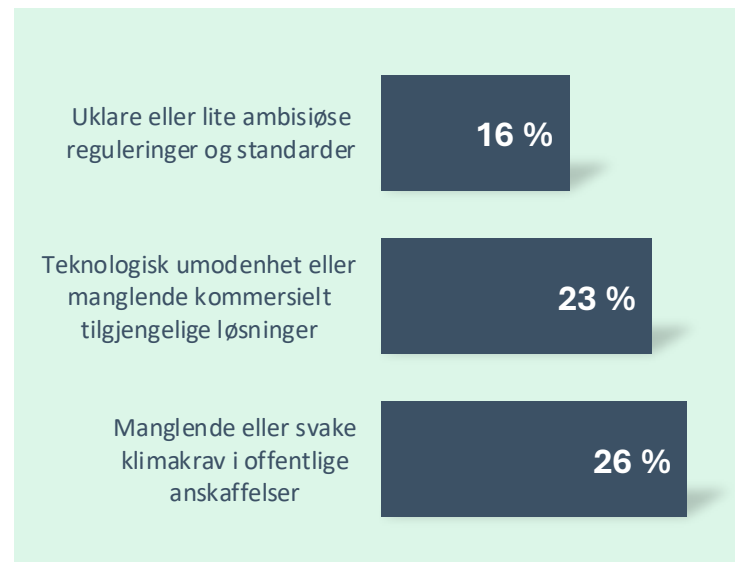
Dagens reguleringer og tekniske forskrifter favoriserer nybygg fremfor rehabilitering og ombruk.

Eksempler fra spørreundersøkelsen

Næringslivet igangsetter eller planlegger:

... men opplever barrierer som:

Selskapsspesifikke behov og barrierer:

«Dagens regulering gir ikke riktige oppfordring til klimatiltak»

«Opplever usikkerhet ved vurdering av naturpåvirkning ved etablering av nye bygg»

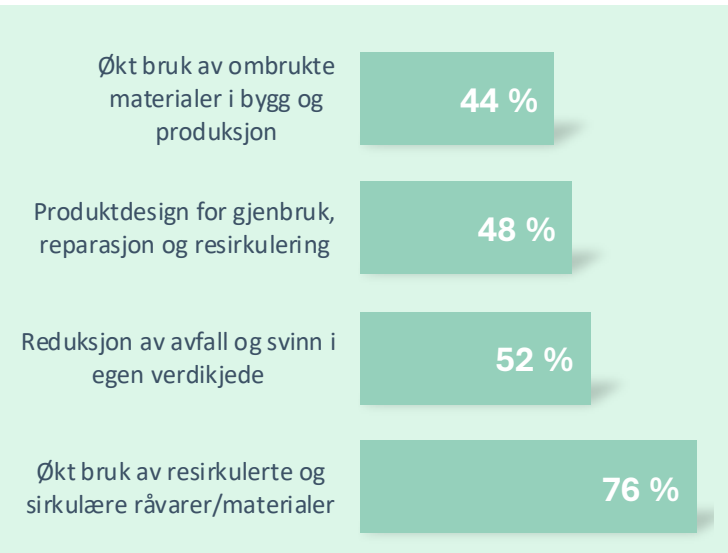
«Dagens TEK favoriserer nybygg fremfor rehabilitering og ombruk»

Sirkulærøkonomi: Sirkulære løsninger må få bedre rammevilkår for å bli lønnsomme og tilgjengelige

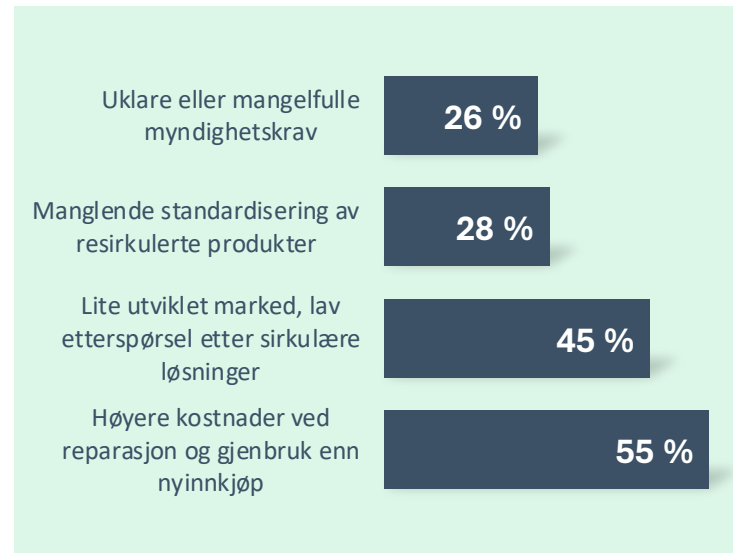
Bedriftene satser på sirkulære løsninger som økt bruk av **resirkulerte råvarer**, **reduksjon av avfall og produktdesign for gjenbruk**. Men **høye kostnader**, **lite utviklet marked**, **manglende standardisering og uklare myndighetskrav** hemmer lønnsomheten. Resultatet er at sirkulære løsninger taper i konkurransen, mens billig nyproduksjon og langtransporterte varer får fortrinn.

Eksempler fra spørreundersøkelsen

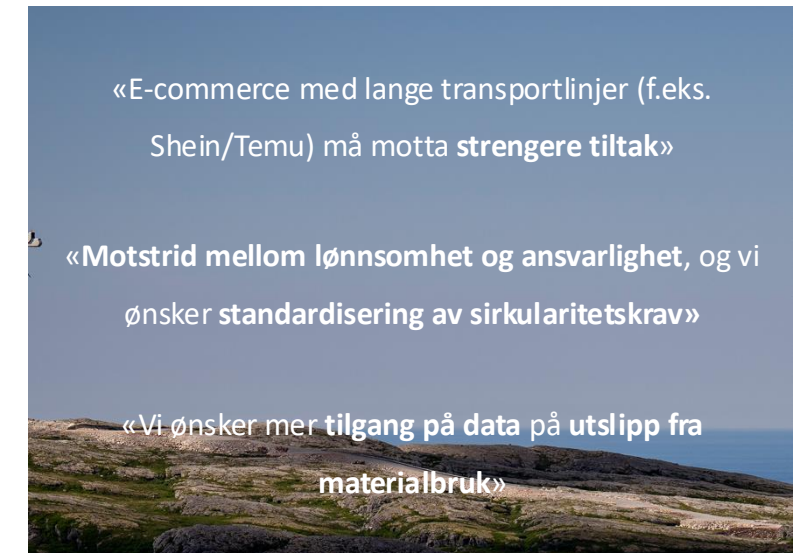
Næringslivet igangsetter eller planlegger:

... men opplever barrierer som:

Selskapsesifikke behov og barrierer:

Finans: Uforutsigbarhet og uklar informasjon hindrer grønne investeringer

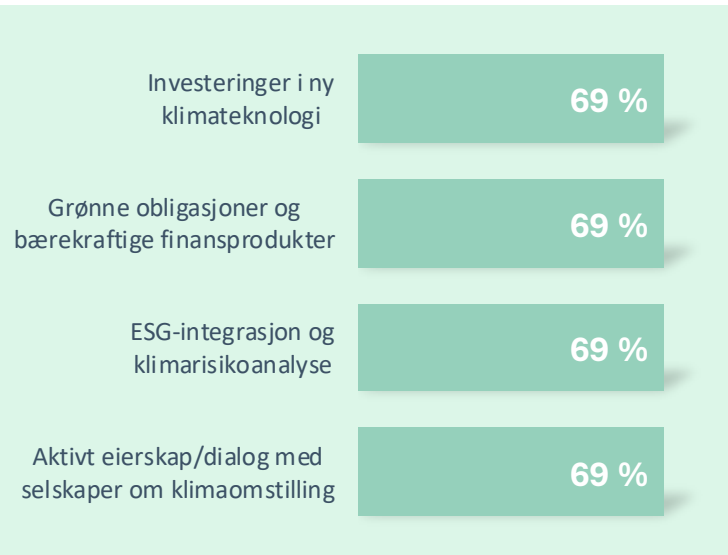
Næringslivet tar i bruk grønne **finansprodukter, klimarisikoanalyser og aktivt eierskap** for å drive omstilling.

Likevel bremses investeringene av **manglende data, høy risiko knyttet til ny teknologi og uklare rapporteringskrav**.

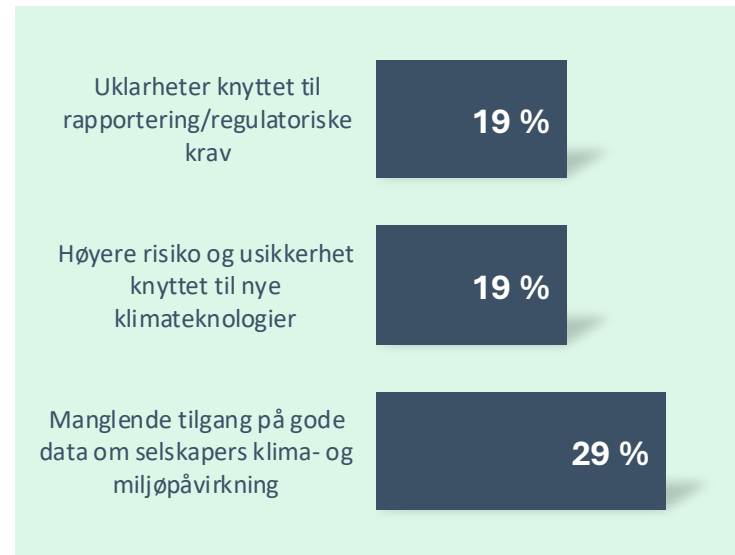
For å utløse kapital til grønne løsninger trengs forutsigbare rammevilkår, tydelige nasjonale klimamål og trygghet for at insentiver ikke reverseres.

Eksempler fra spørreundersøkelsen

Næringslivet igangsetter eller planlegger:

... men opplever barrierer som:

Selskapsspesifikke behov og barrierer:

5. Slik kan vi øke omstillingstakten:

Fem grep næringslivet etterlyser

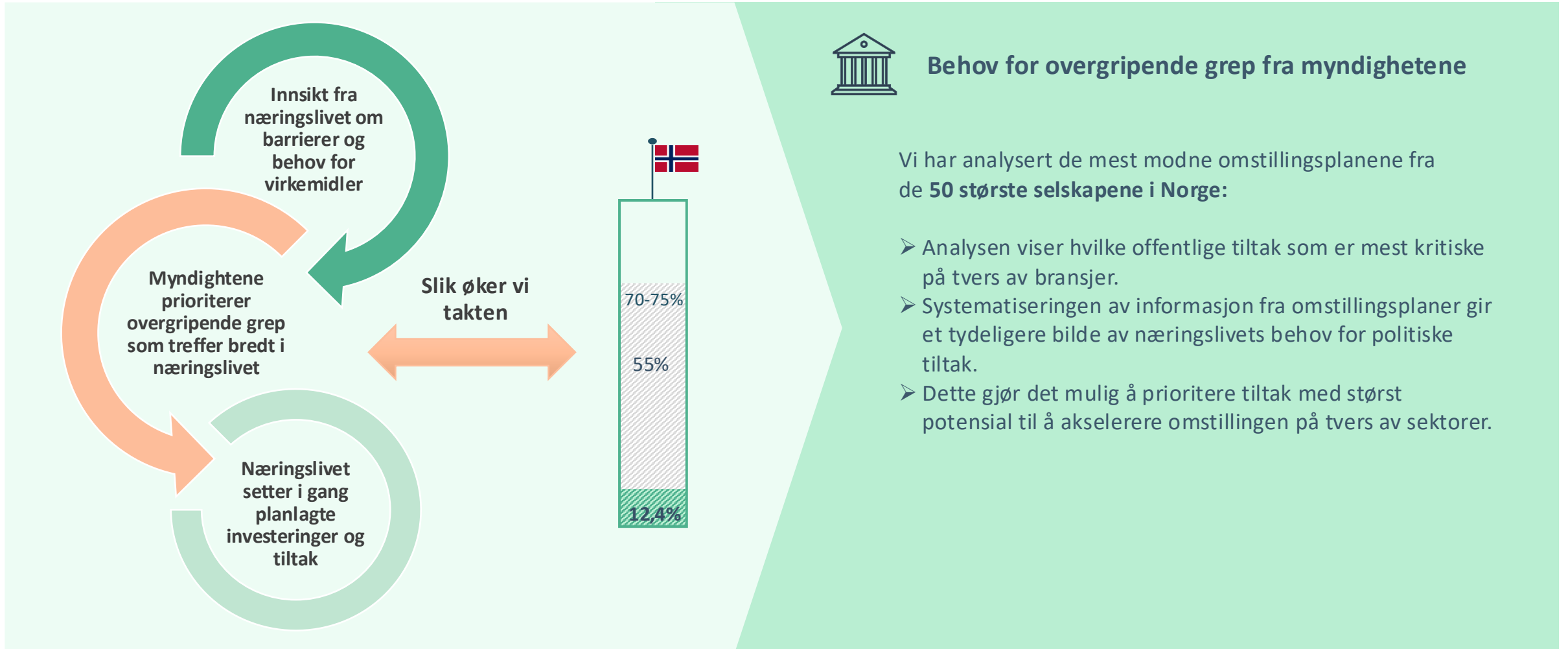
Kapittel 5: Introduksjon

For at norsk næringsliv skal være både fremtidsrettet og konkurransedyktig i et lavutslippssamfunn, trengs virkemidler som gir forutsigbarhet, reduserer risiko og gjør grønne investeringer mer lønnsomme.

Basert på en gjennomgang av omstillingsplaner fra norsk næringsliv løfter vi i dette kapittelet frem fem grep som næringslivet selv peker på som avgjørende for å øke takten. Disse behovene gir et tydelig bilde av hva myndighetene kan gjøre for å støtte næringslivets omstilling.

Analysen bygger på en gjennomgang av omstillingsplaner, funn fra Skifts medlemsundersøkelse, samt innsikt fra Store klimaskift.

Skift-medlemmene peker på flere verktøy og virkemidler som myndighetene kan bruke mer hensiktsmessig

Fem grep myndighetene bør ta for å øke takten i omstillingen av Norge

Analysen av omstillingsplanene viser fem politiske grep som er avgjørende for å redusere usikkerhet, styrke investeringene og få opp tempoet i den grønne omstillingen.

Utarbeide en forankret omstillingsplan som gir forutsigbarhet

100 % av omstillingsplanene peker på behovet for tydelige mål, stabile rammevilkår og politisk forutsigbarhet på tvers av sektorer.

Sikre en stabil og langsiktig karbonpris

94 % av omstillingsplanene fremhever karbonprising som usikkerhet eller nøkkelvirkemiddel. Etterlyser en stabil, transparent og forutsigbar utvikling som ivaretar konkurranseevne.

Sett fart på utbygging av fornybar kraft og nett

88 % av omstillingsplanene etterlyser raskere investeringer i nett, elektrifisering og ladeinfrastruktur som avgjørende for store utslippskutt.

Bruke offentlig innkjøp til å drive grønn etterspørsel

45% av medlemmene etterlyser tydeligere klimakrav i offentlige anskaffelser for å sikre at klimavennlige løsninger faktisk tas i bruk.

Styrk risikodeling for grønne investeringer

53 % av omstillingsplanene etterlyser støtteordninger, differansekontrakter og offentlig risikodeling ved investeringer i infrastruktur og ny teknologi.

1. Utarbeide en forankret omstillingsplan

Norge mangler et helhetlig styringsverktøy for klimapolitikken. Bedriftene peker på at fraværet av klare rammer skaper usikkerhet om hvilke tiltak som skal gjennomføres, når de skal komme, og hvilket departement som har ansvar. Manglende styring og forutsigbarhet gjør det krevende å planlegge og investere i omstilling-

En nasjonal omstillingsplan kan gi retning og trygghet ved å tydeliggjøre nasjonale utslippsmål, avklare bruken og innfasingen av virkemidler, og samle ansvar på tvers av departementer.

Planen bør også se klima, natur og energiomstilling i sammenheng, og rapportere systematisk på både fremdrift og tiltak.

Medlemsundersøkelsen viser:

- 40% av selskapene ønsket mer stabile og forutsigbare rammebetingelser for å kunne planlegge langsiktige investeringer i grønne prosjekter.

Anbefaling: Regjeringen må vedta en tverrpolitisk omstillingsplan som sikrer at klimamålene nås på tvers av sektorer med stabile rammevilkår og forutsigbarhet.

Omstillingsplanene til norsk næringsliv sier..

“ Det regulatoriske landskapet som preges av usikkerhet og uforutsigbarhet representerer en vesentlig risiko for flere av Eviny virksomheter. Manglende politisk gjennomføringsevne, skiftende politiske føringer eller motstand vil kunne representere et hinder for nødvendig utbygging av fornybar energi, effekt og nettkapasitet. (Eviny)

Det er avgjørende at pålitelige og klare krav, forskrifter og insentiver er på plass for å støtte innføringen av løsninger, teknologier og praksiser som fremmer bærekraftig endring (Kongsberg Gruppen). ”

2. Sikre en stabil og langsiktig karbonprising

Det er et gap mellom regjeringens ambisjoner og næringslivets forventninger til karbonprisen. Uforutsigbarhet om avgiftens utvikling skaper usikkerhet og hemmer investeringer.

Fra næringslivets ståsted er det en politisk risiko for at CO₂-avgiften nedprioriteres i framtidige budsjetter, at EUs kvotesystem revideres, eller at sektorer kompenseres dersom prisene blir for høye.

For at karbonprisingen skal virke effektivt, trenger næringslivet forsikring om at prisene faktisk skal øke i 10–15 år fram i tid. Først da kan investeringsbeslutninger tas med trygghet om at karbonprisene samsvarer med investeringens nedbetalingstid.

Medlemsundersøkelsen viser:

- 28% hadde «*ingen formening*» om utviklingen i CO₂-avgiften.
- 7% av respondentene forventer at CO₂-avgiften vil dobles de neste fem årene.

Anbefaling: Regjeringen må vedta en tverrpolitisk opptrappingsplan for CO₂-avgiften frem til 2040, slik at næringslivet kan investere trygt i grønn teknologi.

Omstillingsplanene til norsk næringsliv sier..

“ We also advocate for a global carbon price to accelerate the decarbonization transition by ensuring a level playing field. **(Wallenius Wilhelmsen)**

Luftfart og sjøfart er allerede kvotebelagt i EU (intra-EU). Det samme skjer for veitransport i 2027. [...] Videre må vi anta at kvotepris/CO₂-avgift kan/vil bli vesentlig høyere enn dagens antagelser, siden Norge ligger bak sine klimaforpliktelser. **(Posten Bring)**

Borregaard utilises carbon price as per EU ETS in our continuous prioritisation of energy sources. The carbon price is therefore an inherent cost element of the financial cost of energy, and an important factor for our decision making and prioritisation. **(Borregaard)**

”

Finansskiftet foreslår fem grep for en mer forutsigbar karbonpris

Finansskiftets notat peker på fem tiltak som kan redusere usikkerhet, styrke investeringene og sikre langsiktig forutsigbarhet.

Tiltak 1: Videre plan for opptrapping av CO₂-avgift

En tverrpolitisk forankret, lineær opptrappingsplan minst fram til 2040.

Tiltak 2: Langsiktige kontrakter på karbon

Differansekontrakter bør brukes bredt på tvers av sektorer, og kan utformes tosidig slik at staten får tilbake penger når markedsprisen overstiger garantiprisen.

Tiltak 3: Øremerk CO₂-proveny til klimatiltak

Nye inntekter bør tilbakeføres til bedrifter, privatpersoner og SMB-er for å styrke støtte og deltakelse i omstillingen.

Tiltak 4: Flest mulig kilder til utslipp bør prises

Flest mulig hensiktsmessige sektorer og utslippskilder bør omfattes av karbonpris for å fremme innovasjon og rettferdig konkurranse. Det må ses i lys av en sektormessig hensyn, og klimagassutslipp fra biologiske prosesser kan ikke sidestilles med utslipp fra fossile kilder.

Tiltak 5: Øke kunnskapen om karbonprising i næringslivet

Beslutningstakere må få bedre innsikt i hvordan CO₂-prising påvirker kostnader, verdikjeder og investeringer på kort og lang sikt.

3. Sett fart på utbygging av fornybar kraft og nett

Manglende nettkapasitet og trege konsesjonsprosesser er blant de største hindrene for fornybar utbygging. I tillegg skaper politisk usikkerhet og manglende tverrpolitiske kompromisser økt investeringsrisiko, noe som ytterligere bremser utviklingen.

Konsesjonsprosessene oppleves som tidkrevende og uforutsigbare, noe som skaper usikkerhet, øker risikoen og forsinker nødvendige prosjekter.

Bedriftene etterlyser raskere utbygging av både kraft og nett, samtidig som lokal aksept og gode prosesser må ivaretas. Samtidig trengs en mer effektiv utnyttelse av strømmen, større fleksibilitet på forbrukersiden og økte investeringer i både produksjon og nettkapasitet. Uten dette vil tempoet i den grønne omstillingen bremse, og Norge risikerer å tape både utslippskutt og konkurransekraft.

Medlemsundersøkelsen viser:

- **60-70 %** av selskapene rapporterer at nettbegrensninger hemmer både utbygging og bruk av fornybar kraft
- **30-40 %** opplever at saksbehandlingstiden for konsesjoner forsinker nødvendige investeringer

Anbefaling: Regjeringen må gjøre konsesjonsprosessene raskere og mer forutsigbare, og styrke nordisk samarbeid for bedre utnyttelse av kraftressursene.

Omstillingsplanene til norsk næringsliv sier..

We advocate for policies and private sector initiatives that support rapid and sustained decreases in GHG emissions. In particular, regulatory shifts that support an expansion of renewable electricity capacity, shifts to a circular economy and rapid phase out of fossil fuels will be critical...

(Coca-Cola)

Permit processes are a key component of the transition in many sectors **(Sweco)**

Further electrification of the Sarpsborg site based on availability of new green energy and transmission capacity in the grids serving our facilities, is a prerequisite for delivery of Borregaard's environmental targets. It is vital that the authorities work in concert with the industry to secure delivery of targeted reductions.

(Borregaard)

Energiskiftet løfter fram en nordisk energivisjon

Energiskiftet peker på fem tiltak som kan styrke forsyningssikkerheten, redusere sårbarhet og gi Norden et konkurransefortrin n.

Tiltak 1: Felles energipolitisk visjon for Norden

Utvikle en felles visjon for energipolitikken, forankret på politisk nivå og i samarbeid med næringslivet.

Tiltak 2: Øke nettkapasitet internt og mellom land

Styrke og koordinere nettutbygging på tvers av regioner for å få kraften dit den trengs.

Tiltak 3: Videreutvikle kraftmarkedet

Gjøre det nordiske kraftmarkedet mer effektivt og innovativt, inkludert vurdering av felles prisområder.

Tiltak 4: Styrke informasjonsutveksling

Bedre samspill mellom myndigheter, reguleringsorganer og systemansvarlige (TSO-er).

Tiltak 5: Realisere ny fornybar kraft i Norge

Legge til rette for raskere prosesser og lokal aksept, slik at flere prosjekter faktisk blir bygget ut.

4. Bruk innkjøp strategisk til grønn omstilling

Offentlig sektor kjøper varer og tjenester for over 600 milliarder kroner årlig og kan være en sterk driver for omstilling. Når pris prioriteres foran klima- og miljøkrav svekkes markedet for grønne løsninger og teknologiutviklingen bremses.

Kravet om 30 % vektning av klima og miljø i offentlige anskaffelser, innført i 2023, er et viktig steg, men må følges opp med bedre bestiller-kompetanse, tydeligere krav til klimaeffekt og livsløpsutslipp, og en helhetlig verdikjedetankegang. Offentlige innkjøp må sikre både utvikling og etterspørsel etter grønne løsninger.

Erfaringer fra programmer som Leverandørutviklingsprogrammet og KlimaGrunn viser at samarbeid mellom byggherrer og leverandører kan gi reell bruk av lavutslippsløsninger i praksis.

Medlemsundersøkelsen viser:

- 45 % av Skifts medlemmer etterlyser tydeligere klimakrav i offentlige innkjøp.

Anbefaling: Regjeringen må stille tydelige klimakrav og styrke bestillerkompetanse i offentlige innkjøp, for å drive etterspørselen etter grønne løsninger

Omstillingsplanene til norsk næringsliv sier..

GK ser en økende andel anbud og prosjekter med sirkulærøkonomi og ombruk som konkrete krav. **(GK Gruppen)**

Miljøhensyn er innlemmet som del av avgjørelsen for hvilke leverandører vi velger. I relevante anskaffelser skal også klima- og miljøhensyn vektes med minimum 30 prosent.”, “Offentlige anskaffelser stiller krav til at statlige, kommunale og fylkeskommunale virksomheter har egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser. **(Posten Bring)**

5. Styrk risikoavlastning for grønne prosjekter

Grønne prosjekter i tidlig- og vekstfase har høy risiko, men er avgjørende for å kutte utslipp og utvikle klimavennlig teknologi. Investeringene bremses av uforutsigbare rammevilkår og for lite tilrettelegging for offentlig–privat samarbeid. Dette skaper høy risiko for både gründere, investorer og banker.

Forutsigbare rammer kan redusere denne risikoen og gjøre klimainvesteringer mer attraktive. Langsiktige OPS-avtaler, statlige garantier, risikolån og låneordninger kan sikre kontinuitet og forpliktelser som strekker seg over flere tiår. I umodne markeder som karbonfangst og lavutslippsløsninger kan differansekontrakter og et CO₂-fond gi nødvendig trygghet for investorer og bidra til at utslippskuttene faktisk realiseres.

Tidligfaseprosjekter møter særlig kapitalknapphet, selv når potensialet for klimakutt er stort. Statlige aktører som Nysnø og Investinor spiller en viktig rolle, men volum og investeringstakt er for lav. Med økte rammer, fond-i-fond-strukturer og samfinansiering kan staten ta en større del av risikoen, utløse mer privat kapital og bidra til raskere utvikling av grønne løsninger.

Medlemsundersøkelsen:

- **33%** av medlemmene ber om mer målrettet investeringsstøtte for å iverksette sine planlagte klimatiltak

Anbefaling: Regjeringen må etablere forutsigbare rammer og differansekontrakter, og ta større del av risikoen for å utløse privat kapital til grønne prosjekter.

Omstillingsplanene til norsk næringsliv sier..

I overgangsperioden ... vil f.eks. bruk av såkalte differansekontrakter (støtteordninger for å redusere pris-differansen mellom bærekraftig drivstoff og marin diesel) ... være et nødvendig politisk virkemiddel for å akselerere utviklingen. **(Color Line)**

Borregaard will seek funding for from various government support schemes, such as Enova, to further support these initiatives. **(Borregaard)**

This project, in collaboration with SINTEF and supported by The Research Council of Norway and the EU, involves medium-scale pilot testing and the development of new technologies to eliminate CO₂ emissions in silicon production. **(Elkem)**

Finansskiftet foreslår seks tiltak for å styrke samarbeid og utløse investeringer

Finansskiftet har utviklet et notat med seks tiltak som kan utløse investeringer, styrke verdikjedene og redusere risikoen.

Tiltak 1: Langsiktige og forutsigbare rammevilkår

Skap trygghet for investeringer gjennom stabile klimamål, virkemiddelbruk og ansvar på tvers av departementer.

Tiltak 2: Statlige differansekontrakter og CO₂-fond

Bruk differansekontrakter og CO₂-fond for å redusere risiko, mobilisere kapital og støtte større investeringer i grønn teknologi.

Tiltak 3: Bruk offentlige innkjøp mer strategisk

Still tydeligere klimakrav i offentlige innkjøp for å drive fram markedet for grønne løsninger og teknologi.

Tiltak 4: Styrket samarbeid mellom næringsliv og myndigheter

Etabler faste arenaer for samspill mellom myndigheter og næringsliv om tiltak, barrierer og virkemiddelbruk.

Tiltak 5: Incentiver for økt sirkulærøkonomi

Utvikle målrettede virkemidler for gjenbruk, deling og ressurseffektiv produksjon.

A blurred photograph of a busy office hallway with several people in business attire walking. The image is out of focus, creating a sense of motion and activity. A light green banner is overlaid across the center of the image.

Oppsummering

Oppsummering: Klimaomstilling krever økt innsats og samarbeid.

Denne gapanalysen har kartlagt avstanden mellom dagens situasjon og hva som må til for å sikre nødvendig klimaomstilling. Målet har vært å tydeliggjøre hva både myndigheter og næringsliv må bidra med, samt å identifisere områder med potensial for styrket samarbeid og økt gjennomføringstakt. Nedenfor presenteres en oppsummering av de sentrale funnene:

Hvordan styres norsk klimaomstilling, og hva kan vi lære av Norden?

Norge henger etter i styringen

«Norge har ambisiøse klimamål, men ligger langt bak i gjennomføringen. Vi mangler styringsverktøy og et tydelig nasjonalt mål, noe som gjør styringen av klimapolitikken svakere sammenlignet med våre nordiske naboer»

Hva driver næringslivets klimaomstilling?

Krav og regulering driver handling

«Næringslivet peker på myndighetskrav som en av de viktigste drivkraften for omstilling, foran både mulighet til å differensiere seg i markedet og sikre finansiering.»

Hva er en klimaomstillingsplan og hvor langt har næringslivet kommet?

Nøkkerverktøy med uforløst potensial

«En klimaomstillingsplan er et nøkkerverktøy for næringslivets omstilling, samtidig som den kan gi myndighetene innsikt i næringslivets mål og behov. Omtrent halvparten av de største selskapene har slike planer, men de mangler tydelighet om investeringer og rammebetingelser»

Fra plan til handling: Hva hindrer næringslivets klimatiltak?

Stabile rammer og mer samarbeid er avgjørende

«Næringslivets klimatiltak bremses av høye kostnader, uforutsigbare rammevilkår og flaskehalser i infrastruktur og teknologi»

**Hvordan øke omstillingstakten?
Næringslivet peker på 5 konkrete behov**

Næringslivet peker på fem nøkkelbehov

For å øke omstillingstakten peker næringslivet på fem behov: en nasjonal omstillingsplan som gir retning og forutsigbarhet, en stabil og langsiktig karbonpris, raskere utbygging av fornybar kraft og nett, bedre risikoavlastning for grønne investeringer – og at offentlige innkjøp brukes aktivt til å drive fram grønn omstilling.

Videreutvikling av anbefalingene i gapanalysen

Fortellingen om Norge

Utarbeide en forankret omstillingsplan som gir forutsigbarhet

Forenkling av regelverk

Sikre en stabil og langsiktig karbonpris

Sett fart på utbygging av fornybar kraft og nett

Bruke offentlig innkjøp til å drive grønn etterspørsel

Styrk risikodeling for grønne investeringer

Forskning og innovasjon

A dense forest of evergreen trees, likely spruce or fir, filling the frame. The trees are lush green and densely packed, creating a textured background. In the center, there is a white text overlay consisting of two overlapping rectangular shapes. The word 'Takt' is in a dark blue font on the left shape, and 'Skifte' is in a teal font on the right shape. Below 'Takt' is the subtitle 'I omstillingen av Norge' in a smaller, white font.

Takt Skifte

I omstillingen
av Norge